

УДК 330

Приступа Б. – ст. гр. БМ-11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІКА ІСЛАНДІЇ У ПЕРІОД СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Науковий керівник: асист. Мариненко Н. Ю.

В економічній політиці Ісландії під час правління прем'єр-міністра Д. Оддсона з 1991 по 2004 рр. були зроблені рішучі кроки. З 1995 по 2005 р. в цій країні спостерігалось економічне зростання – понад 5% ВВП на рік – найвище в Європі. За доходом на душу населення Ісландія вийшла на п'яте місце у світі, стала дуже багатою країною, мала один із найбільших пенсійних фондів у світі, а також зразкову систему охорони здоров'я, школи та інші соціальні інституції. Основою ісландського економічного росту були фінанси. Ісландці нагромадили боргів у 2,2 рази більше їхніх доходів. Лібералізація іпотечного кредитування охопила заставою до 90% вартості. Банки стрімко розширювалися, залучали зарубіжні позики, які зросли до 60% їх активів. У результаті три ключових банки приватного сектору стали настільки великими, що їх активи перевищували ВВП країни більше, ніж у 10 разів. Валютна політика перетворила країну на інструмент короткострокових спекуляцій: хедж-фонди та інші гравці фінансового ринку брали позики в низькодохідних валютах, наприклад, японській йені, і вкладали у високоприбуткову ісландську крону. За період із 2003 р. по 2007 р. капітал Ісландії зріс у 9 разів за рахунок іноземного попиту. Найчастіше інвестиції були короткостроковими і високоспекулятивними. У вересні 2008 р міжнародне рейтингове агенство Standard&Poor's та інші агентства понизили рейтинг Ісландії, а вже на початку жовтня країна опинилася в центрі банківської кризи. Курс національної валюти різко знизився (за останні півроку з 73 до 139 крон за долар), і всі три ісландські банки – Kaupthing, Glitnir та Landsbanki – зазнали краху. Відтоді жити ісландцям стало значно складніше. Тисячі людей у країні з населенням приблизно 300 тис. чоловік втратили роботу, рівень безробіття став найвищим за попередні 40 років. Значно зросли відсотки по іпотечних кредитах, вартість продуктів та інших життєво необхідних товарів (ціни на продукти піднялися більше ніж на 20%, а рівень інфляції в країні сягнув майже 16%). В умовах кризи урядовці змушені були вжити жорстких заходів. Усі великі ісландські міста зменшують свої витрати. Система соціального забезпечення переживає скрутні часи, а пенсійні фонди втратили під час кризи дуже багато грошей. Фінансова система країни має проблеми з ліквідністю, значна частина ісландських валютних резервів заблокована за кордоном, переважно у Великобританії (британці розмістили депозити в ісландських банках на суму більше 5 млрд. дол., тому британський уряд заморозив рахунки ісландських компаній у власній країні). Фондовий ринок знецінився на 90%. Центральний банк технічно неспроможний.

Для виходу із ситуації, що склалася у даній країні, ісландцям необхідно зосередитися на тих галузях, які здатні вивести економіку із кризи – рибній промисловості, туризмі та геотермальній енергетиці. Ісландія також багата на рибу, від вилову якої століттями залежала економіка країни. Великі перспективи мають невеликі, але самодостатні компанії: CADIA – перша лабораторія з розробки штучного інтелекту в Ісландії, а також компанія DeCode Genetics, яка надає послуги з дослідження особистого генетичного коду. Ісландські урядовці обіцяють, що через три-п'ять років країна відновить свою економіку.